

Novinky a staré pravdy v léčení omrzlin

MUDr. Jaroslava Říhová

NOVINKY A STARÉ PRAVDY V LÉČENÍ OMRZLIN

MUDr. Jaroslava Říhová, 26. Pelikánův seminář

24. – 25. 10. 2015 Tatranská Lomnice

PŘIPOMENUTÍ :

- ✗ Významnou roli hraje **příprava** (vybavení materiálem a léky)
- ✗ **Rychlost** zahájení léčby, nejlépe podání léků do 5-ti hodin, o výsledku rozhoduje zahájení léčby v prvních pěti dnech
- ✗ **Léčba** - rychlá, intenzivní a dlouhodobá, podle stupně postižení
- ✗ Opět svoji roli hraje **čas – vytrvat léčbě**

STUDIE - TROCHU HISTORIE

- ✗ **Indian J Med Res** –studie na zvířatech a ACP, Pentoxifylliny,, vit. C, ohřátí na 37 – 39 st. , 52% nemělo omrzliny proti kontrolní skupině, 48% mělo lehké omrzliny (2002)
- ✗ **Aviat Space Environ Med** (Finderle, 2002) omrzliny 2. a 3. stupně, léčba v hyperbarické komoře po 28 dní se skvělým výsledkem
- ✗ **J Hand Surg Am** (Cauchy 2000) retrospektivní studie na 92 pacientech s 2. a 3. stupněm omrzlin, kostní scan v 0 – 6 dne poprvé, druhý 3 až 15 den s předpovědní hodnotou amputace dle výsledku a stupně omrzliny (tabulka reprodukována v předchozích přednáškách)
- ✗ **Lancet** (Roche – Nagle G, 2008) ,případ bezdomovce s těžkými omrzlinami na obou DK, léčba ohřátím, ATB, ACP, NSA, illoprost, i.v. heparin, přesto skončil s amputacemi obou DK pod kolenem
- ✗ **Arch Surg** (Saffle Jr, 2007), i.v. t–PA, trombolytická léčba nejlépe podat do 24 hodin od omrznutí, k amputaci došlo v 10% při léčbě, v 41% bez trombolýzy
- ✗ **Různé:** užití Dextranu s efektem v r. 1964, 1993 (Alaska med.) komplexní medikace, 48 studií

1/ PŘÍPRAVA

- ✗ Vybavení : materiál, léky, kombinace několika faktorů

2/ RYCHLOST ZAHÁJENÍ LÉČBY

- ✖ Předchozí případy nebyly vybaveny spektrem léků na zahájení léčby omrzlin na místě!!!!
- ✖ **Bolus : ACP 250 mg, analgetika Brufen, ev. Tramal, vasodilatantia Trental, Agapurin retard, proteolytické enzymy Wobenzym 3x10 drg..** U hlubokých omrzlin, nemůže-li dotyčný chodit **Clexane 0,4 mg s.c., ATB, Nifedipin – Cordipin 1 tbl./den. Léčbu optimálně zahájit do 5-ti hodin. Některá doporučení do 2 hodin!.** Sterilní krytí, desinfekce.
- ✖ **Rychlé ohřátí** pokud nehrozí opětné omrznutí , **koupele v teplé vodě 37 – 39 st.C, min. 30'**
- ✖ Pokud lze vrtulníkem do nemocnice u těžkých omrzlin (3. stupně čili hlubokých) **ACP + Iloprost v infuzi po 8 dní.** U omrzlin 4. stupně pokus o zlepšení množství zachráněné tkáně : **Trombolýza a Iloprost po 8 dní., nejlépe kombinace ACP + Iloprost + tPA** samozřejmě předchozí uvedená vasodilatantia, blokátory kalciových kanálů **Nifedipin , ATB. Zvažuje se i podání Nitroglycerinu.** Přeočkování proti tetanu, TAT.
- ✖ **Hloubka postižení určuje terapii. Stanovení diagnózy je vždy s vědomím rizika. ..hypotermie, poranění.**
- ✖ **Puchýře: čisté,** provést odsátí sterilní jehlou v nemocnici, ne v terénu, **hemorrhagické** , malé nepropichujeme, zvážit zákrok, odsát, jen pokud tlačí na ostatní tkáň, většinou ne. Suché krytí, desinfekce.
- ✖ **V cizině** léčba krátká a nedostatečná (buď jen vasodilatantia-Chammonix Buflomedil, Nepál převazy, t.r Trental 1x1!! po 5 dní, ale i **zde** o.3. - 4. stupně bez Iloprostu, scintigrafie.

3/ LÉČBA V URČENÍ POSTUPU POMÁHAJÍ VYŠETŘOVACÍ METODY

- ✗ V léčbě nám pomáhá u hlubokých omrzlin **angiografie, magnetická resonance a scintigrafie kostí s Te99**
- ✗ **Angiografie a scintigrafie** je určující pro léčbu. V minulých referátech tabulka dle Cauchyho , předpověď amputace u 4. stupně v 100%, provádí se 1.scan v 0. - 6. den, druhý 3 – 15. den
- ✗ **Magnetická resonance** má přednost před scintigrafií, jde –li nám o rozsah **cévního** postižení
- ✗ časnější určení demarkace tkání a rozsahu ischemie
- ✗ **Scintigrafie** jde –li o rozsah postižení kostí, rozhodně u hlubokých omrzlin, kde je podezření na amputaci kostí, u vlhkých gangrén
- ✗ **Rozhodování: čas od začátku postižení : ≤ 24 hodin $\rightarrow$ u 3 /4 stupně angiografie $\rightarrow$ s tPA (altepláza) (aktivátor plasminogenu), duální port s heparinem , výsledkem amputace v 0 – 3,1 %, jiné prameny úspěch v 68% (Minnesota)**
- ✗ **čas od začátku postižení: ≥ 24 hodin $\rightarrow$ u 3 / 4 stupně scintigrafie kostí s Te99 s následnou infusí s Iloprostem**
- ✗ V nových doporučeních i možnost telemedicíny

3/ LÉČBA, POKRAČOVÁNÍ

- ✖ Je preferována rTPA (heparin, papaverin, tenecteplasa) než Iloprost, kontraindikace TPA : trauma, nedávný chirurgický výkon, krvácivá diathéza (stejně u Wobenzymu), neurologická poškození
- ✖ Doplňující léčba: oxygenoterapie (HBO): zlepšuje deformitu ery, následnou ischemií tkání, tím edém tkáně, způsobující palčivost
- ✖ sympatectomie v prvních 5-ti hodinách
- ✖ Léčba chronické bolesti i psychofarmaky, léčba kausalgické bolesti, ad centra pro léčbu chronické bolesti
- ✖ Kyslík, pokud je i barokomora v expedici, zlepšení prokrvení tkání
- ✖ Aloe vera, zinek, vit. C, alternativní medicína (akupunktura, moxování)

JEDNODUCHÝ ALGORYTMUS PÉČE

- ✗ **Povrchní omrzliny** po ošetření a zajištění péče poslat domů
- ✗ **Hluboké (povrchní)** zvážit dle stavu zda péče doma či v nemocnici
- ✗ **Hluboké omrzliny** hospitalizovat
- ✗ trombolýza, Iloprost scan
- ✗ **Poskytnout:** potřebnou péči, výživu, léky, ev. chirurgické řešení
- ✗ **Spektrum léků** zůstává stejné: protisrážlivé a protiotokové léky (ACP, Brufen, enzymy :Wobenzym, Prostavasin, Iloprost, heparin, dextran), vasodilatantia (Trental, Agapurin R, Nifedipin, NTG), antibiotika, analgetika či antidepresiva, TAT, desinfekce
- ✗ **Nejdůležitější včasné zahájení léčby**

4/ PŘEDVÍDAT SITUACE, ROLI HRAJE ČAS

- ✗ Léčba je dlouhodobá.. Všichni chtějí co nejdříve zpět do hor, udržovat si kondici, nevzdat se zážitků, často dotýčný léčbu z neznalosti přeruší

DŮLEŽITÉ OPAKOVÁNÍ!

- ✗ Nejdůležitější je rychlé zahájení léčby: **nejlépe do 5-ti hodin od omrznutí a zjištění nálezu, nejpozději do 5-ti dní, čím dříve, tím lépe!** Změna v teplotě lázně : **37 – 39 st. , 30 – 60 minut** nehrozí-li opětovné omrznutí
- ✗ **Hluboké omrzliny** patří do nemocnice na i.v. léčbu
- ✗ **Proto!!** Jedu do hor vybavený léky, ovlivním tím rozsah postižení
- ✗ **Wobenzym (synonyma)** : Mucos Plus je to Phlogenzym (SRN), Wobenzym N (USA), Wobenzym N (Švýcarsko), také Rakousko, Italie, Venezuela, Equador, země bývalého Sovětského svazu, není v Nepálu, nejlevnější asi Dr.Max 2449.-Kč na internetu
- ✗ Pozor u lidí netolerujících laktózu či mají poruchy krvácivosti